

ผลของระดับโปรตีนในอาหารร่วมกับฟางข้าวหรือฟางข้าวหมัก ยูเรียต่อสมรรถนะการเจริญเติบโต ลักษณะซากและการยอมรับ ของผู้บริโภคเนื้อแพะและแกะ

สุทธิพงศ์ อูริยะพงศ์สรณ์¹ เวชสิทธิ์ โทบุราน² พรพรรณ แสนภูมิ³
และ ประสาน ตั้งควัฒนา⁴

Abstract

Uriyapongsan, S.¹, Toburan, W.¹, Sanpoomi, P.² and Tangkawattana, P.³

Effects of protein levels in concentrate and rice straw or urea-treated rice straw on growth performance, carcass characteristics and consumer acceptance of meat from goat and sheep

Songklanakarin J. Sci. Technol., 2007, 29(2) :369-383

The objectives of this research were to study the effect of protein levels in concentrate and rice straw or urea-treated rice straw on growth performance, carcass characteristics and consumer acceptance of meat from goat and sheep. Sixteen male goats and sixteen male sheep, with the initial weight of 20-25 kg, were randomly assigned to an individual pen and received the experimental diets. A 2x2x2 factorial experiment

¹Department of Animal Sciences, Faculty of Agriculture, ³Department of Veterinary Anatomy, Faculty of Veterinary Medicine, Khon Kaen University, Muang, Khon Kaen, 40002 Thailand. ²Faculty of Animal Sciences and Agricultural Technology, Silapakorn University, Petchburi Campus, Petchaburi, 76120 Thailand.

¹Ph.D. (Animal Sciences), รองศาสตราจารย์²Ph.D. (Meat Science) ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์⁴Ph.D. (Muscle Biology), รองศาสตราจารย์ ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40002
³วท.ม. (สัตวศาสตร์) คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76120

Corresponding e-mail: suthipng@kku.ac.th

รับต้นฉบับ 5 กันยายน 2548 รับลงพิมพ์ 27 ตุลาคม 2549

in completely randomized design (CRD) was applied with 4 replicates per treatment. The treatments were combined by two animal species (goat and sheep), two levels of crude protein (CP) in concentrate (14 or 16% CP) and two types of roughages (rice straw or 5% urea-treated rice straw). The diets were fed *ad libitum* for each animal and the feeding trial lasted for 91 days. The results showed that average daily gain among treatment groups were not significantly different ($P>0.05$) but that of goat and sheep receiving urea-treated rice straw was higher ($P<0.05$) than those receiving rice straw (133.9 VS 110.7 g/d). Total feed intake was not significantly different ($P>0.05$) across treatments. Total feed intake of sheep was higher than of goat (964.5 VS 749.9 g/d). Total feed intake of goat and sheep receiving urea-treated rice straw were higher than those receiving rice straw (901.7 VS 817.4 g/d). Digestion coefficients of dry matter (DM) and nutrients were significantly different among treatments ($P<0.05$). Digestion coefficients of DM, organic matter (OM) and neutral detergent fiber (NDF) in goat having 14% CP concentrate and 5% urea-treated rice straw were the highest (64.9, 70.3 and 66.2%, respectively). Carcass composition of all treatments were not significantly different ($P>0.05$). Percentage of shank and heart in goat (29.4 and 0.63%) were higher than that in sheep (24.6 and 0.56%); however, its skin percentage was lower than in sheep (13.87 VS 16.83%). Most wholesale cuts of all treatments were not significantly different ($P>0.05$). However, percentage of neck cut, shoulder cut and shank cut in goat (8.22, 24.07 and 7.77%, respectively) was higher than that in sheep (6.79, 21.63 and 5.68%, respectively). Percentage of loin cut and leg cut in sheep (9.64 and 33.24%) were higher than that in goat (7.33 and 29.02%). Carcass length, back fat thickness, shear force and loin eye area of all treatments were not significantly different ($P>0.05$). Back fat thickness of sheep was higher than that of goat (0.24 VS 0.13 inch). Chemical compositions of meat were not significantly different ($P>0.05$) among treatments. Moisture and protein of chevon (73.96 and 76.37%) were higher than mutton (71.61 and 70.69%). However, fat percentage from mutton was higher than that of chevon (21.37 VS 16.29%). Consumer acceptability test of all treatments revealed that mutton was more tender, juicier, tastier and received a higher level of acceptance than chevon ($P<0.01$). These results would be due to the unaccustomed odor of the chevon by Thai consumers.

Key words : sheep, goat, growth performance, carcass characteristics, consumer acceptance

บทคัดย่อ

สุทธิพงษ์ อูริยะพงษ์สรรค์ เวชสิทธิ์ โทบุราณ พรพรรณ แสนภูมิและ ประสาน ตั้งควัฒนา ผลของระดับโปรตีนในอาหารชั้นร่วมกับฟางข้าวหรือฟางข้าวหมักยูเรียต่อสมรรถนะการเจริญเติบโต ลักษณะซากและการยอมรับของผู้บริโภคเนื้อแพะและแกะ

ว. สงขลานครินทร์ วทท. 2550 29(2) : 369-383

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของระดับโปรตีนในอาหารชั้นร่วมกับฟางข้าวหรือฟางข้าวหมักยูเรียต่อสมรรถนะการเจริญเติบโต ลักษณะซากและการยอมรับของผู้บริโภคเนื้อแพะและแกะ โดยใช้แพะและแกะเพศผู้ที่มีน้ำหนักตัวเริ่มต้นอยู่ระหว่าง 20-25 กก ชนิดละ 16 ตัว เลี้ยงในคอกขังเดี่ยวยกพื้น ทำการทดลองแบบ 2x2x2 แฟกทอเรียลตามแผนการทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์ 4 ชั้น โดยแบ่งออกเป็น 8 กลุ่มทดลอง ปัจจัยที่ศึกษาประกอบด้วยชนิดสัตว์ (แพะและแกะ) ระดับโปรตีนในอาหารชั้น (14 หรือ 16%) ชนิดอาหารหยาบ (ฟางข้าวหรือฟางข้าวหมักยูเรีย 5%) ให้สัตว์ในแต่ละกลุ่มการทดลองกินอาหารอย่างเต็มที่ ทำการเลี้ยงเป็นเวลา 91 วัน ผลการศึกษาพบว่า อัตราการเจริญเติบโต/ตัว/วันของสัตว์แต่ละกลุ่มทดลองไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.05$) แต่สัตว์ในกลุ่มที่ได้รับฟางข้าวหมักยูเรียมีอัตราการเจริญเติบโตมากกว่ากลุ่มที่ได้รับฟางข้าว (133.9 VS 110.7 กรัม/วัน) ปริมาณการกินได้ทั้งหมดของสัตว์แต่ละกลุ่มทดลองไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.05$) แกะมีปริมาณการกินได้ทั้งหมดมากกว่าแพะ (964.5 VS 749.9 กรัม/วัน) สัตว์ในกลุ่มที่ได้รับฟางข้าวหมักยูเรียมีปริมาณการกินได้ทั้งหมดมากกว่ากลุ่มที่ได้รับฟางข้าว (901.7 VS 817.4 กรัม/วัน) สัมประสิทธิ์การย่อยได้ของวัตถุดิบและโภชนาการต่างๆ ของสัตว์แต่ละกลุ่มการทดลองแตกต่างกันทางสถิติ ($P<0.05$) แพะที่ได้รับโปรตีนที่ระดับ 14% ร่วมกับฟางข้าวหมักยูเรียมีสัมประสิทธิ์การย่อยได้ของวัตถุดิบ อินทรีย์วัตถุและผนังเซลล์สูงสุด คือ 64.9, 70.3 และ 66.2% ตามลำดับ องค์ประกอบซาก

ของสัตว์แต่ละกลุ่มทดลองไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.05$) โดยแพะมีเปอร์เซ็นต์น้ำหนักแห้งและหัวใจ (2.94 และ 0.63%) เมื่อคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักมีชีวิตมากกว่าแกะ (2.46 และ 0.56%) แต่แกะมีน้ำหนักหนังน้อยกว่าแพะ (13.87 VS 16.83%) นอกจากนี้ องค์ประกอบซากจากการตัดแต่งแบบซากของสัตว์แต่ละกลุ่มทดลองไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.05$) โดยแพะมีเปอร์เซ็นต์น้ำหนักส่วนคอ (neck) ไหล่ (shoulder) และแข้ง (shank) (8.22, 24.07 และ 7.77% ตามลำดับ) มากกว่าแกะ (6.79, 21.63 และ 5.68% ตามลำดับ) ในขณะที่แกะมีเปอร์เซ็นต์น้ำหนักเนื้อสัน (loin) และขา (leg) (9.64 และ 33.24%) มากกว่าแพะ (7.33 และ 29.02%) ความยาวซาก ความหนาไขมันสันหลัง ค่าแรงตัดผ่านเนื้อและพื้นที่หน้าตัดเนื้อสันของสัตว์แต่ละกลุ่มทดลองไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.05$) แกะมีความหนาไขมันสันหลังมากกว่าแพะ (0.24 VS 0.13 นิ้ว) สำหรับคุณค่าทางโภชนาการของเนื้อของสัตว์แต่ละกลุ่มทดลองไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.05$) โดยเนื้อแพะมีเปอร์เซ็นต์ความชื้นและโปรตีน (73.96 และ 76.37%) มากกว่าเนื้อแกะ (71.61 และ 70.69%) แต่เนื้อแกะมีเปอร์เซ็นต์ไขมันมากกว่าเนื้อแพะ (21.37 VS 16.29%) เมื่อนำมาทดสอบการยอมรับของผู้บริโภคพบว่า เนื้อแกะมีความนุ่ม รสชาติ ความฉ่ำน้ำและการยอมรับของผู้บริโภคดีกว่าเนื้อแพะ ($P<0.01$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นเคยในกลิ่นของเนื้อแพะจึงทำให้การยอมรับเนื้อแพะต่ำกว่าเนื้อแกะ

แพะและแกะเป็นสัตว์เคี้ยวเอื้องที่เลี้ยงง่าย มีขนาดใหญ่เกินไป สามารถปรับตัวได้ดีในสภาพแวดล้อมต่างๆ และสามารถกินอาหารได้เกือบทุกชนิด แม้เศษวัสดุที่มีคุณค่าทางอาหารต่ำ (วินัย, 2532ก) โดยปกติแพะมีศักยภาพที่เหนือกว่าแกะในหลายๆ ด้าน อาทิ ระยะทางเดินทางอาหารชนิดและปริมาณอาหารที่กิน อัตราการหลั่งน้ำลาย (Seth *et al.*, 1976) การนำยูเรียในน้ำลายกลับมาใช้ใหม่ (Harmeyer and Martens, 1980) การกินอาหารคุณภาพต่ำและใช้ประโยชน์จากอาหารที่มีระดับไนโตรเจนต่ำ (Silanikove *et al.*, 1980) ขนาดและความจุของกระเพาะรูเมน (Tan, 1988 อ้างโดย วินัย, 2533) การแยกแยะรสชาติต่างๆ (Edwards, 1981 อ้างโดย วินัย, 2538) และการทนต่อรสขม (Goatcher and Church, 1970) เป็นต้น

โดยปกติเนื้อแพะมีความชื้น 64.74% โปรตีน 26.82% ไขมัน 6.24% และเถ้า 1.08% ส่วนเนื้อแกะมีความชื้น 64.62% โปรตีน 26.64% ไขมัน 7.00% และเถ้า 1.07% (Schonfeldt *et al.*, 1993b) และเนื้อแพะหรือแกะสามารถใช้ทดแทนเนื้อโคและกระบือได้ นอกจากนี้ยังสามารถเลี้ยงเพื่อการค้าและส่งออกไปยังกลุ่มประเทศมุสลิม ได้แก่ มาเลเซีย และบรูไน ได้อีกเป็นจำนวนมาก (ศิริวรรณ, 2536) แต่การที่จะส่งเสริมให้มีการเลี้ยงแพะและแกะให้ประสบความสำเร็จควรมีการศึกษาในด้านการจัดการต่างๆ โดยเฉพาะด้านอาหารรวมทั้งการยอมรับของผู้บริโภคชาวไทย เนื่องจากยังไม่เป็นที่นิยมของชาวไทยโดยทั่วไปมากนัก

ในประเทศไทย แพะและแกะส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงแบบปล่อยให้หากินเองตามธรรมชาติ ทำให้ต้นทุนการผลิตค่อนข้างต่ำ แต่การเลี้ยงแบบปล่อยแปลงนั้น พบว่ามีผลกระทบต่อแพะและแกะได้เช่นกัน ซึ่ง Shkolnik และ Choshiak (1985) อ้างโดย Khan และ Ghosh (1989) กล่าวว่าในการปล่อยให้แพะและแกะแทะเล็มหญ้าเป็นระยะทาง 4.8-9.0 กก. ทำให้แพะและแกะเกิดความเครียดและมีผลต่อลักษณะทางสรีระวิทยา ซึ่งต่อมา Khan และ Ghosh (1989) ได้พบว่าความเครียดที่เกิดจากการปล่อยให้แพะและแกะต้องเดินแทะเล็มหญ้าไกลจากคอกทำให้มีน้ำหนักตัวลดลงและมีอัตราการเดินของชีพจรเพิ่มสูงขึ้นประมาณ 16% เมื่อเทียบกับกลุ่มที่ให้อยู่ในบริเวณใกล้คอก เพื่อควบคุมปัจจัยด้านนี้จึงมีแนวคิดในการเลี้ยงแพะแกะแบบขังกรง

รายงานฉบับนี้เป็นการศึกษาผลของระดับโปรตีนในอาหารชั้นร่วมกับฟางข้าวหรือฟางข้าวหมักยูเรียต่อปริมาณการกินได้ อัตราการเปลี่ยนอาหาร และการย่อยได้ของโภชนะต่างๆ การเจริญเติบโตและลักษณะซากแพะและแกะ และคุณค่าทางโภชนาการและการยอมรับของผู้บริโภคเปรียบเทียบระหว่างเนื้อแพะและแกะ

วิธีการทดลอง

สัตว์ทดลองและกลุ่มทดลอง

ใช้แพะเพศผู้ ลูกผสมพื้นเมือง x จัมนาปารี และ

แกะเพศผู้ลูกผสมพื้นเมือง น้ำหนักตัวเริ่มต้นอยู่ระหว่าง 20-25 กก. ชนิดละ 16 ตัว เลี้ยงในคอกขังเดี่ยวยกพื้น วางแผนการทดลองเป็นแบบแฟคทอเรียลในการทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์ (2x2x2 factorial arrangement in completely randomized design, CRD) โดยแบ่งแพะและแกะออกเป็น 8 กลุ่มทดลอง (treatment combination) กลุ่มละ 4 ตัว ดังนี้

กลุ่มที่ 1 (G14R): แพะได้รับอาหารชั้นที่มีระดับโปรตีน 14% + ฟางข้าว

กลุ่มที่ 2 (G14U): แพะได้รับอาหารชั้นที่มีระดับโปรตีน 14% + ฟางข้าวหมักยูเรีย 5%

กลุ่มที่ 3 (G16R): แพะได้รับอาหารชั้นที่มีระดับโปรตีน 16% + ฟางข้าว

กลุ่มที่ 4 (G16U): แพะได้รับอาหารชั้นที่มีระดับโปรตีน 16% + ฟางข้าวหมักยูเรีย 5%

กลุ่มที่ 5 (S14R): แกะได้รับอาหารชั้นที่มีระดับโปรตีน 14% + ฟางข้าว

กลุ่มที่ 6 (S14U): แกะได้รับอาหารชั้นที่มีระดับโปรตีน 14% + ฟางข้าวหมักยูเรีย 5%

กลุ่มที่ 7 (S16R): แกะได้รับอาหารชั้นที่มีระดับโปรตีน 16% + ฟางข้าว

กลุ่มที่ 8 (S16U): แกะได้รับอาหารชั้นที่มีระดับโปรตีน 16% + ฟางข้าวหมักยูเรีย 5%

ขั้นตอนการทดลอง

อาหารชั้นที่ใช้ (Table 1) มีระดับโปรตีน 14 และ

16% มีพลังงานที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ (metabolizable energy, ME) ประมาณ 2.9% สัตว์แต่ละกลุ่มได้รับอาหารชั้นประมาณ 1% ของน้ำหนักตัว ทำการเสริมหญ้าสด 0.5% ของน้ำหนักตัวและมีฟางหรือฟางหมักยูเรียให้กินเต็มที่ ทำการทดลองนาน 91 วัน บันทึกปริมาณอาหารที่ให้อัตราวัน และปริมาณอาหารที่สัตว์กินเหลือตลอดระยะเวลาการทดลอง ซึ่งน้ำหนักและบันทึกการเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักตัวทุก ๆ 15 วัน เพื่อนำข้อมูลมาหาอัตราการเจริญเติบโต สุ่มเก็บมูลทุก ๆ 30 วัน สุ่มเก็บอาหารชั้นทุกครั้งที่ทำการศึกษาและสุ่มอาหารหยาบทั้งสามชนิดทุก ๆ สัปดาห์ นำไปวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการของอาหารในลักษณะต่างๆ ได้แก่ ปริมาณของวัตถุแห้ง (dry matter) อินทรีย์วัตถุ (organic matter) เถ้า (ash) โปรตีนหยาบ (crude protein) ไขมัน (fat) พลังงาน (energy) แคลเซียมและฟอสฟอรัส ตามกรรมวิธีของ AOAC (1985) นอกจากนี้ยังวิเคราะห์เถ้าไม่ละลายในกรด (acid insoluble ash, AIA) ผนังเซลล์หรือเยื่อใยที่ไม่ละลายในสารละลายที่เป็นกลาง (neutral detergent fiber, NDF) และเยื่อใยที่ไม่ละลายในสารละลายที่เป็นกรด (acid detergent fiber, ADF) ตามกรรมวิธีของ Goering และ Van Soest (1970) ดังแสดงใน Table 2 นำค่าที่ได้มาวิเคราะห์หาสมรรถนะการเจริญเติบโต ปริมาณการกินได้ และสัมประสิทธิ์การย่อยได้ของวัตถุแห้งและโภชนะต่างๆ ตามแนวทางของ Schneider และ Flatt (1975) โดยใช้สูตรคำนวณดังนี้

ก. เปอร์เซนต์ซาก =

$(\text{น้ำหนักซาก} / \text{น้ำหนักมีชีวิต}) \times 100$

Table 1. Ingredients of the concentrate in the experiment

Ingredients (%)	Concentrate	
	14% CP	16% CP
Cassava chip	45.0	40.0
Soy bean meal	19.0	23.0
Corn	17.0	16.0
Rice bran	16.0	18.0
Premix	1.0	1.0
Di-calcium Phosphate	1.0	1.0
Salt	1.0	1.0
Total	100.0	100.0

Table 2. Chemical and nutritional composition of concentrate and roughage in the experiment

Composition	Roughage			Concentrate	
	Grass	Rice straw	Urea-treated rice straw	14% CP	16% CP
DM (%)	22.49	89.29	57.31	90.97	91.39
OM (%)	88.29	84.43	83.13	91.12	88.23
Ash (%)	11.71	15.57	16.82	8.88	11.77
NDF (%)	80.39	76.28	76.82	13.79	21.91
ADF (%)	44.68	54.67	58.42	7.32	8.84
CP (%)	12.87	3.91	5.66	14.56	16.71
EE (%)	1.92	1.04	1.13	4.42	6.05
GE (kcal/g)	4.70	3.85	3.50	4.24	4.85
Ca (%)	- ¹	- ¹	- ¹	1.05	1.21
P (%)	- ¹	- ¹	- ¹	0.79	1.08

Note: -¹ no data

ข. สัมประสิทธิ์การย่อยได้ของวัตถุดิบ (%) =

$$100 - 100 \times (\%AIA \text{ ในอาหาร} / \%AIA \text{ ในมูล})$$

ค. สัมประสิทธิ์การย่อยได้ของโภชนะต่าง ๆ (%) =

$$100 - 100 \times (\%AIA \text{ ในอาหาร} \times \% \text{ โภชนะในมูล}) / (\%AIA \text{ ในมูล} \times \% \text{ โภชนะในอาหาร})$$

เมื่อสิ้นสุดการทดลองจึงทำการสุ่มแพะและแกะกลุ่มละ 2 ตัวมาฆ่าและตามวิธีการของสุทธิพงษ์ (2537) และตัดแต่งซากแบบสากลตามวิธีการของ Martin (1983) อดอาหารเป็นเวลา 24 ชม. ชั่งน้ำหนักมีชีวิตก่อนและหลังฆ่าทำการฆ่าโดยใช้ปืน (captive bolt stunner) เก็บตัวอย่างหัว แข็ง หัวใจ ปอด ม้าม ตับ กระเพาะ ลำไส้ ไชมัน มาชั่งน้ำหนัก แบ่งซากออกเป็น 2 ส่วน ทำการชั่งน้ำหนักซากอุ่นและซากเย็นที่เก็บที่อุณหภูมิ 4°C เป็นเวลา 24 ชม. วัดความยาวของซากจากกระดูกซี่โครงซี่แรกจนถึงด้านหน้ากระดูกเชิงกราน และวัดความหนาไขมันสันหลังบริเวณกระดูกซี่โครงซี่ที่ 12 นำซากมาตัดแต่งแบบสากลโดยตัดเป็นส่วนตัดขนาดใหญ่ (wholesale cuts) เป็น 8 ส่วน คือ คอ (neck) ขา (leg) เนื้อสัน (loin) ซี่โครง (rack) ไหล่ (shoulder) แข้ง (shank) ออก (breast) และพันท้อง (flank) แล้วชั่งน้ำหนักส่วนต่างๆ เพื่อนำมาหาเปอร์เซ็นต์ซาก และวัดพื้นที่หน้าตัดเนื้อสันระหว่างกระดูกซี่โครงซี่ที่ 12 และ 13 โดยใช้กระดาษลอกลายตามวิธีการของสุทธิพงษ์และธีระยุทธ (2542) แบ่งตัวอย่างเนื้อสันออกเป็นสองส่วน นำส่วน

หนึ่งไปวิเคราะห์ความชื้น โปรตีน ไขมัน พลังงาน แคลเซียม และฟอสฟอรัส (AOAC, 1985) และนำอีกส่วนหนึ่งไปทดสอบการยอมรับของผู้บริโภคด้วยวิธี panelist testing (สุทธิพงษ์ และธีระยุทธ, 2542) และวัดค่าความเหนียวและความนุ่มของเนื้อ (shear force) ด้วยเครื่อง Warner Brazler shear force (Salter 88 YDW, USA)

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance, ANOVA) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยในแต่ละกลุ่มทดลองด้วยวิธี Duncan's New Multiple Range Test โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Statistical Analysis System

ผลการทดลองและวิจารณ์

ผลต่อสมรรถนะการเจริญเติบโต

น้ำหนักตัวเริ่มต้น น้ำหนักตัวสุดท้าย น้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้นและอัตราการเจริญเติบโตของสัตว์แต่ละกลุ่มการทดลองไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P > 0.05$) ดังแสดงใน Table 3 แต่สัตว์ในกลุ่มที่ได้รับอาหารหยาบต่างกันมีน้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้นและอัตราเจริญเติบโตแตกต่างกันทางสถิติ ($P < 0.05$) (Table 4) ทั้งนี้เนื่องจากน้ำหนักตัวเมื่อเริ่มงานทดลองของ

Table 3. Feedlot performance, feed intake and nutritional intake of goat and sheep fed different protein and roughage

Characteristics	Dietary Treatment								SEM
	G14R	G14U	G16R	G16U	S14R	S14U	S16R	S16U	
Growth performance									
Initial weight (kg)	23.83	22.33	21.73	21.37	24.45	24.33	23.95	24.95	1.25
Final weight (kg)	34.12	32.37	30.87	33.79	34.37	36.12	34.87	39.50	1.87
Weight gain (kg)	10.30	10.05	9.14	12.42	9.92	11.80	10.92	14.55	1.38
Gain per day (g)	113.1	110.4	100.5	136.5	109.0	129.6	120.0	159.8	15.2
Feed intake									
Total feed (g/d)	759.3	750.7	705.4	770.4	907.7	1012.5	897.3	1040.3	42.7
Roughage (g/d)	263.3	292.2	248.8	302.0	375.3	471.8	395.7	465.3	25.4
Concentrate (g/d)	496.1	458.5	456.7	468.4	532.4	540.7	501.6	575.1	24.1
Total feed intake (% BW)	2.73	2.89	2.79	2.97	3.12	3.45	3.19	3.36	0.09
Total feed intake (g/kgBW ^{0.75})	62.63	65.06	62.42	66.84	72.40	80.14	73.33	79.03	2.00
Feed conversion ratio	6.87	8.58	7.11	6.00	8.58	7.86	7.62	6.64	1.15
Nutritional intake									
OM (g/d)	679.7	667.6	617.8	671.2	807.7	892.6	782.1	902.2	37.5
CP (g/d)	94.87	92.78	97.21	104.9	105.3	116.2	111.9	133.7	4.88
EE ^{1/} (g/d)	25.87	24.61	31.30	32.76	28.75	30.41	35.70	41.27	1.40
NDF (g/d)	275.0	292.4	295.0	339.4	365.7	442.3	417.6	489.0	21.7
ADF (g/d)	167.8	186.3	164.0	200.7	229.9	295.2	246.9	301.1	14.8
GE (Mcal/g/d)	3.21	3.12	3.28	3.49	3.83	4.12	4.08	4.61	0.18
Digestibility of nutrient									
DM (%)	58.7 ^g	64.9 ^e	62.0 ^{efg}	61.7 ^{efg}	62.6 ^{efg}	64.3 ^{ef}	60.5 ^{fg}	63.5 ^{ef}	1.20
OM (%)	63.6 ^f	70.3 ^e	67.3 ^{ef}	67.0 ^{ef}	67.4 ^{ef}	69.4 ^e	64.7 ^f	68.7 ^e	1.18
CP (%)	50.6	57.2	61.2	53.8	59.7	56.9	60.3	57.9	2.64
EE (%)	70.0	74.4	74.6	76.8	77.4	78.5	76.6	76.7	1.61
NDF (%)	55.3 ^g	66.2 ^e	60.1 ^f	63.8 ^e	58.2 ^{fg}	64.2 ^e	57.0 ^{fg}	63.6 ^e	1.06
ADF (%)	51.2	58.4	54.7	57.1	55.4	60.1	52.7	58.2	1.14
DOM (kg/d)	0.43	0.47	0.42	0.45	0.55	0.62	0.51	0.62	0.03
ME (Mcal/kgDM)	2.16 ^{dc}	2.38 ^a	2.24 ^{bcd}	2.22 ^{bcd}	2.28 ^{abc}	2.33 ^{ab}	2.14 ^d	2.26 ^{abcd}	0.04

Note:^{abcd} Values in the same row with different superscripts differ (P<0.01)^{efg} Values in the same row with different superscripts differ (P<0.05)^{1/} Correlation between factors of protein and roughage

แกะมากกว่าแพะอย่างมีนัยสำคัญ จึงทำให้น้ำหนักตัวสุดท้ายมากตามไปด้วย โดยแกะมีแนวโน้มของอัตราการเจริญเติบโต (129.6 กรัม/วัน) สูงกว่าแพะ (113.7 กรัม/วัน) ส่วนสัตว์ในกลุ่มที่ได้รับโปรตีนที่ระดับ 16% มีแนวโน้มว่ามีอัตราการเจริญเติบโต (128.7 กรัม/วัน) มากกว่ากลุ่มที่ได้รับโปรตีนที่ระดับ 14% (115.5 กรัม/วัน) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาอื่นๆ (Lu and Potchoiba, 1990; Krishna et al., 1987;

Prieto et al., 2000)

การให้อาหารหยาบต่างชนิดกันมีผลต่ออัตราการเจริญเติบโตของสัตว์ โดยกลุ่มที่ได้รับฟางข้าวหมักยูเรียมีอัตราการเจริญเติบโตมากกว่ากลุ่มที่ได้รับฟางข้าว (P<0.05) (Table 4) เนื่องจากฟางหมักยูเรียมีคุณค่าทางโภชนาการสูงกว่า ดังนั้นการใช้ฟางข้าวเลี้ยงแพะควรมีการเสริมโปรตีนและพลังงาน เพราะฟางข้าวเป็นวัสดุเศษเหลือที่มีคุณค่าทางอาหารต่ำซึ่งมี

Table 4. Comparison on the feedlot performance, feed intake and nutritional intake from different animal, different level of protein and different roughage

Characteristics	Animal		Protein level		Roughage source		SEM
	Goat	Sheep	14%	16%	Rice straw	Urea-treated rice straw	
Growth performance							
Initial weight (kg)	22.37 ^a	24.42 ^b	23.73	23.11	23.49	23.37	0.62
Final weight (kg)	32.72 ^a	36.21 ^b	34.25	34.82	33.56	35.55	0.94
Weight gain (kg)	10.35	11.80	10.51	11.71	10.07 ^a	12.19 ^b	0.69
Gain per day (g)	113.7	129.6	115.5	128.7	110.7 ^a	133.9 ^b	7.60
Feed intake							
Total feed (g/d)	744.9 ^c	964.5 ^d	857.6	858.9	817.4 ^a	901.7 ^b	21.4
Roughage (g/d)	274.8 ^c	427.0 ^d	350.6	356.3	320.8 ^c	388.2 ^d	12.7
Concentrate (g/d)	470.0 ^c	537.4 ^d	506.9	502.6	496.7	513.5	12.0
Total feed intake (% BW)	2.84 ^c	3.28 ^d	3.05	3.08	2.96 ^c	3.18 ^d	0.05
Total feed intake (g/kgBW _{0.75})	64.07 ^c	76.22 ^d	70.06	70.64	67.69 ^c	73.16 ^d	1.00
Feed conversion ratio	7.21	7.68	7.97	6.90	7.55	7.36	0.58
Nutritional intake							
OM (g/d)	658.3 ^c	846.2 ^d	761.9	748.2	721.8 ^c	790.9 ^d	18.8
CP (g/d)	96.96 ^c	116.8 ^d	102.3 ^c	112.4 ^d	102.3 ^c	112.4 ^d	2.44
EE ¹ (g/d)	28.36 ^c	34.03 ^d	27.41 ^c	35.42 ^d	30.40	32.23	0.70
NDF (g/d)	297.9 ^c	428.7 ^d	343.9 ^c	388.3 ^d	338.3 ^c	394.2 ^d	10.8
ADF (g/d)	178.3 ^c	268.3 ^d	219.8	229.9	202.1 ^c	248.8 ^d	7.38
GE (Mcal/g/d)	3.26 ^c	4.16 ^d	3.57 ^a	3.89 ^b	3.60 ^a	3.86 ^b	0.09
Digestibility of nutrient							
DM (%)	61.83	62.71	62.61	61.93	60.92 ^c	63.73 ^d	0.60
OM (%)	67.05	67.54	67.68	66.89	65.74 ^c	68.97 ^d	0.59
CP (%)	55.80	58.71	56.09	58.60	57.93	56.63	1.32
EE (%)	73.76 ^c	77.29 ^d	75.05	76.14	74.64	76.58	0.81
NDF (%)	61.18	60.73	60.95	60.94	57.64 ^c	64.48 ^d	0.53
ADF (%)	55.23	56.58	56.27	55.55	53.48 ^c	58.54 ^d	0.57
OMD (kg/d)0.44c	0.57 ^d	0.52	0.50	0.47 ^c	0.55 ^d	0.01	
ME (Mcal/kgDM)	2.25	2.25	2.29 ^a	2.22 ^b	2.21 ^c	2.30 ^d	0.02

Note:^{ab} Values of the same factor in the same row with different superscripts differ (P<0.05)^{cd} Values of the same factor in the same row with different superscripts differ (P<0.01)

โปรตีนและพลังงานไม่เพียงพอ (Rasjid and Perez, 1980 อ้างโดย วินัย, 2532ง) ชารีนา และคณะ (2545) รายงานว่า ในกรณีที่เลี้ยงแพะแบบปล่อยแพะเสริมการเสริมอาหารข้นที่มีระดับโปรตีนสูงกว่าจะทำให้มีอัตราการเจริญเติบโตเพิ่มมากกว่า (ชารีนา และคณะ, 2545) ทั้งนี้สัดส่วนของอาหารข้นต่ออาหารหยาบที่เปลี่ยนแปลงไปไม่จำเป็นการเปลี่ยนแปลงระดับของโปรตีนหรืออาหารหยาบจะมีผลโดยตรงต่ออัตราการ

เจริญเติบโตของแกะ (Karim and Rawat, 1997)

ผลต่ออัตราการเปลี่ยนอาหาร

อัตราการเปลี่ยนอาหารของสัตว์แต่ละกลุ่มทดลอง (Table 3) ไม่แตกต่างกันทางสถิติ (P>0.05) แต่แพะมีแนวโน้มของอัตราการเปลี่ยนอาหารดีกว่าแกะ ทั้งนี้เนื่องจากจากแพะสามารถใช้อาหารหยาบที่มีคุณภาพต่ำ เช่น หญ้าใน

เขตร้อน ฟางข้าว วัสดุเศษเหลือต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าแกะ (Gihad *et al.*, 1980) แต่ผลดังกล่าวนี้ไม่สอดคล้องกับผลการเลี้ยงแกะและแพะแบบขุนของ Gaili และ Ali (1985a) ที่พบว่าแกะมีประสิทธิภาพการเปลี่ยนอาหารเป็นน้ำหนักดีกว่าแพะ อีกทั้งการที่สัตว์ในกลุ่มที่ได้รับโปรตีน 16% มีแนวโน้มของอัตราการเปลี่ยนอาหารที่ดีกว่ากลุ่มที่ได้รับโปรตีน 14% ส่วนสัตว์ในกลุ่มที่ได้รับฟางข้าวหมักยูเรียมีแนวโน้มว่าอัตราการเปลี่ยนอาหารดีกว่ากลุ่มที่ได้รับฟางข้าว (Table 4)

ผลต่อปริมาณการกินได้ทั้งหมดและปริมาณการกินได้ของโคชนะชนิดต่าง ๆ

ปริมาณการกินได้ของสัตว์แต่ละกลุ่มทดลอง (Table 3) ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.05$) แต่ปริมาณการกินได้ทั้งหมด ปริมาณการกินได้ของอาหารหยาบและอาหารข้นของแพะและแกะ (Table 4) แตกต่างกันทางสถิติ ($P<0.01$) โดยแกะกินอาหารคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักตัวและคิดเป็นกรัมต่อน้ำหนักเมแทบอลิกของได้สูงกว่าแพะ (Table 4) การให้อาหารหยาบต่างชนิดกันมีผลต่อการกินได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.01$) โดยสัตว์กลุ่มที่ได้รับฟางข้าวหมักยูเรียมีปริมาณการกินได้ทั้งสองลักษณะมากกว่ากลุ่มที่ได้รับฟางข้าว (Table 4)

ผลการทดลองพบปฏิสัมพันธ์ ($P<0.05$) ระหว่างปัจจัยเนื่องจากระดับโปรตีนในอาหารข้นกับชนิดของอาหารหยาบต่อปริมาณโคชนะที่ได้รับ (Table 4) โดยกลุ่มที่ได้รับโปรตีน 16% ร่วมกับฟางข้าวหมักยูเรียมีปริมาณการกินได้ของไขมันมากที่สุด ส่วนกลุ่มที่ได้รับโปรตีน 14% ร่วมกับฟางข้าวมีปริมาณการกินได้ของไขมันน้อยที่สุด ปริมาณการกินได้ของโคชนะต่างๆ ของแพะและแกะ (Table 4) แตกต่างกันทางสถิติ ($P<0.01$) โดยแกะมีปริมาณการกินได้ของอินทรีย์วัตถุและโปรตีน ไขมัน NDF ADF และพลังงานทั้งหมดมากกว่าแพะ สัตว์ในกลุ่มที่ได้รับโปรตีน 16% มีปริมาณการกินได้ของโปรตีนและ NDF มากกว่ากลุ่มที่ได้รับโปรตีน 14% ($P<0.01$) นอกจากนี้ยังมีปริมาณการกินได้ของพลังงานทั้งหมดสูงกว่าด้วย ($P<0.05$) สัตว์ในกลุ่มที่ได้รับฟางข้าวหมักยูเรียมีปริมาณการกินได้ของอินทรีย์วัตถุ โปรตีน NDF และ ADF อีกทั้งยังมีปริมาณการกินได้ของพลังงานทั้งหมดมากกว่ากลุ่มที่ได้รับฟางข้าว ($P<0.05$)

การที่แกะมีปริมาณการกินได้ทั้งหมดมากกว่าแพะอาจเป็นเพราะแพะส่วนใหญ่มีนิสัยชอบกินใบพืช ส่วนแกะชอบแกะเล็มหญ้า (Devendra, 1989 อ้างโดย วินัย, 2533) โดยแพะสามารถกินใบไม้ได้ 60% และกินหญ้าได้เพียง 20% ในขณะที่แกะสามารถกินหญ้าได้ 60% และกินใบไม้ได้เพียง 10% เท่านั้น (Gihad *et al.*, 1980) แต่ผลการศึกษาของ Raghavan และคณะ (1990) อ้างโดย วินัย (2533) กลับพบว่าแพะสามารถกินอาหารทุกชนิดได้มากกว่าแกะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.05$) ทั้งนี้อาจขึ้นกับชนิดและสัดส่วนของอาหารหยาบที่นำมาใช้ (อนุชา และคณะ, 2536) โดยแกะสามารถกินหญ้าสดและแห้งได้สูงกว่าใบกระถิน (ปัญญา และคณะ, 2540) Gihad (1976) รายงานว่าเมื่อได้รับหญ้าแห้งอย่างเต็มที่ พบว่าแพะมีปริมาณการกินได้ของวัตถุดิบมากกว่าแกะ

การที่พบว่าสัตว์ในกลุ่มที่ได้รับโปรตีน 16% มีแนวโน้มว่ามีปริมาณการกินได้ทั้งหมดมากกว่ากลุ่มที่ได้รับโปรตีน 14% ให้ผลที่สอดคล้องกับรายงานของ Lu และ Potchoiba (1990) ที่กล่าวว่า ปริมาณการกินได้ของวัตถุดิบจะเพิ่มขึ้นตามระดับโปรตีน แต่จะมีขีดจำกัดหากมีการเพิ่มขึ้นมากเกินไป (Krishna *et al.*, 1987) แต่ในการเลี้ยงแบบขุนจะพบว่าแพะมีปริมาณการกินได้และน้ำหนักตัวเพิ่มได้มากกว่าแกะที่ระดับโปรตีนเท่ากัน (Gaili and Ali, 1985a) ในกรณีของกลุ่มที่เลี้ยงด้วยฟางข้าวหมักยูเรียมีปริมาณการกินได้ทั้งหมดมากกว่ากลุ่มที่ได้รับฟางข้าว นั่นอาจเป็นเพราะฟางข้าวหมักยูเรียมีระดับโปรตีนมากกว่าและมีการย่อยได้ที่ดีกว่า จึงทำให้กินอาหารได้มากกว่า สอดคล้องกับ Silanikove (1986) ที่กล่าวว่าหญ้าคุณภาพต่ำจะมีปริมาณพลังงานเซลล์สูง แต่โปรตีนต่ำจึงทำให้สัตว์กินได้ลดลง

ผลต่อสัมประสิทธิ์การย่อยได้ของวัตถุดิบและโคชนะต่างๆ

สัมประสิทธิ์การย่อยได้ของวัตถุดิบและโคชนะต่างๆ ยกเว้นของโปรตีน ไขมัน และ ADF ของสัตว์แต่ละกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกันทางสถิติ (Table 3) โดยกลุ่มที่มีสัมประสิทธิ์การย่อยได้ของ DM, OM, CP, EE, NDF, ADF และ ME มีค่าสูงสุดเป็น 64.9% (G14U), 70.3% (G14U), 61.2% (G16R), 78.5% (S14U), 66.2% (G14U), 60.1% (S14U) และ 2.38 Mcal/kgDM

(G14U) ตามลำดับ

สัมประสิทธิ์การย่อยได้ของไขมันและปริมาณอินทรีย์วัตถุย่อยได้ (DOM) ในแกะสูงกว่าแพะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$) (Table 4) สัมประสิทธิ์การย่อยได้ของ ADF ของสัตว์ในกลุ่มที่ได้รับอาหารหยาบต่างชนิดกันแตกต่างกันทางสถิติ ($P < 0.01$) สัตว์กลุ่มที่ได้รับฟางข้าวหมักยูเรียมีสัมประสิทธิ์การย่อยได้ของ DM, OM, NDF, ADF, DOM และ ME สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับฟางข้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$) (Table 4) สำหรับอาหารชั้นที่มีระดับโปรตีนต่างกันไม่มีผลต่อการย่อยได้ของโภชนะต่าง ๆ

จากการที่พบว่าแพะที่ได้รับอาหารชั้นที่มีโปรตีน 14% ร่วมกับฟางข้าวหมักยูเรียมีสัมประสิทธิ์การย่อยได้ของวัตถุแห้งและโภชนะต่าง ๆ สูง แต่แพะกลุ่มที่ร่วมกับฟางข้าวมีค่าดังกล่าวต่ำบ่งชี้ว่า ปัจจัยจากชนิดของอาหารหยาบ อาทิ ฟางข้าว และฟางข้าวหมักยูเรีย มีผลต่อสัมประสิทธิ์การย่อยได้มากกว่าปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งฟางข้าวมีปริมาณผนังเซลล์สูงทำให้การย่อยได้และปริมาณการกินได้ลดลง ดังนั้นการเพิ่มคุณค่าทางโภชนะของฟางข้าวด้วยวิธีต่าง ๆ จะทำให้สัตว์กินได้มากขึ้นและมีปริมาณการย่อยได้เพิ่มขึ้น (เมธา, 2533) ในการทดลองนี้ยังพบว่าแพะที่ได้รับโปรตีน 14% มีแนวโน้มของค่าสัมประสิทธิ์การย่อยได้ของวัตถุแห้งและโภชนะต่าง ๆ สูงที่สุด ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ Pathank และ Sharma (1991) ที่ไม่พบความแตกต่างของสัมประสิทธิ์การย่อยได้ของโภชนะต่าง ๆ ในกลุ่มที่ได้รับอาหารโปรตีนในระดับที่แตกต่างกัน ยกเว้นแพะที่ได้รับโปรตีนสูงกว่าจะมีสัมประสิทธิ์การย่อยได้ของโปรตีนสูงกว่าแพะที่ได้รับโปรตีนต่ำกว่า ผลการศึกษานี้พบว่า แกะมีแนวโน้มของค่าสัมประสิทธิ์การย่อยได้ของวัตถุแห้งในทิศทางที่สูงกว่าแพะ (Table 4) ซึ่งดูเหมือนว่าไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาก่อนหน้านี้ที่ว่า แพะสามารถย่อยอาหารหยาบที่มีคุณภาพต่ำได้ดีกว่าแกะ โคและกระบือ (John, 2001) แพะสามารถเก็บกักอาหารไว้ในกระเพาะได้นานกว่าและรักษาระดับแอมโมเนียได้สูงกว่า (Watson and Norton, 1982 อ้างโดย John, 2001) นอกจากนี้ Andi (1989) ยังพบว่า แกะที่ได้รับฟางข้าวหมักยูเรียมีปริมาณการกินได้มากกว่าแพะที่ได้รับฟางข้าวที่ไม่ได้หมักยูเรีย รวมทั้งแพะที่ได้รับฟางข้าวหมักยูเรียมีการย่อยได้ของ NDF สูงกว่าฟางข้าวที่ไม่ได้หมักยูเรียประมาณ 12%

ผลต่อองค์ประกอบซาก

เปอร์เซ็นต์องค์ประกอบซากของสัตว์แต่ละกลุ่มทดลองไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P > 0.05$) ยกเว้นเปอร์เซ็นต์น้ำหนักกระเพาะ (Table 5) ที่ยังคงมีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P < 0.01$) โดยเปอร์เซ็นต์น้ำหนักกระเพาะเมื่อคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักมีชีวิต พบว่ากลุ่ม 2 (G14U) และกลุ่ม 7 (S16R) มีค่ามากที่สุด (3.3%) ส่วนกลุ่มทดลองที่ 5 (S14R) มีค่าน้อยที่สุด (2.6%) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างแพะและแกะ แม้จะพบว่าเปอร์เซ็นต์น้ำหนักแห้ง และหัวใจของแกะสูงกว่าแพะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) แต่เปอร์เซ็นต์น้ำหนักอวัยวะต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันมากนัก (Table 6)

สำหรับการทดลองนี้ พบว่า แพะมีแนวโน้มของเปอร์เซ็นต์ซากมากกว่าแกะ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาในแพะและแกะที่เลี้ยงแบบขุนโดย Gaili และ Ali (1985a) ว่า แกะมีเปอร์เซ็นต์ซากมากกว่าแพะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางเดินอาหารของแพะมีน้ำหนักมากกว่าแกะ จึงส่งผลทำให้เปอร์เซ็นต์ซากแพะน้อยกว่าแกะ นอกจากนี้แกะมีน้ำหนักแห้งมากกว่าแพะ ($P < 0.01$) แต่น้ำหนัก หัว ตับและม้าม ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P > 0.05$) โดยปกติแล้วเปอร์เซ็นต์ซากของแกะอาจเป็นประมาณ 45-57% (Donald and Robert, 1993; Raghvan, 1988 อ้างโดย วินัย, 2532ข) การอดอาหารแพะจะทำให้เปอร์เซ็นต์ซากลดลงเป็น 46.4% (วินัย, 2532จ) แพะที่ได้รับหลู่วร่วมกับอาหารชั้นอย่างจำกัด จะทำให้มีเปอร์เซ็นต์ซากประมาณ 47.4% (Devendra and Burn, 1983 อ้างโดย วินัย, 2532ฉ) นอกจากนี้ยังพบว่าแพะที่มีน้ำหนักตัวก่อนฆ่ามาก จะมีน้ำหนักของหัว เท้า หน้า และทางเดินอาหารมากกว่าแพะที่มีน้ำหนักตัวก่อนฆ่าต่ำ (Muharib *et al.*, 1994)

ผลต่อคุณภาพซาก

ความยาวซาก ความหนาไขมันสันหลัง ค่าแรงตัดผ่านเนื้อและพื้นที่หน้าตัดเนื้อสันของสัตว์แต่ละกลุ่มทดลอง (Table 5) ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P > 0.05$) แต่ความหนาไขมันสันหลังของแพะและแกะแตกต่างกันทางสถิติ ($P < 0.05$) โดยแกะมีความหนาไขมันสันหลังมากกว่าแพะ (Table 6) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขนาดน้ำหนักสุดท้ายก่อนฆ่าของแกะมากกว่าแพะ ซึ่งน้ำหนักตัวก่อนฆ่าที่มากกว่านี้มีความสัมพันธ์

Table 5. Body and gut composition, carcass characteristic, carcass composition and nutritional composition of meat from goat and sheep, fed different level of protein and roughage

Characteristics	Dietary Treatment								SEM
	G14R	G14U	G16R	G16U	S14R	S14U	S16R	S16U	
Body and gut content									
Head (%)	5.20	5.54	5.40	4.88	4.86	5.35	5.10	5.06	0.34
Skin (%)	14.5	12.7	14.1	14.1	16.7	19.3	14.4	16.9	1.53
Shank (%)	2.61	3.19	2.76	3.19	2.51	2.78	2.24	2.32	0.21
Heart (%)	0.65	0.61	0.62	0.65	0.61	0.58	0.52	0.52	0.04
Lung (%)	0.94	0.86	0.98	0.81	1.12	1.36	0.88	1.04	0.16
Spleen (%)	0.15	0.17	0.17	0.16	0.13	0.14	0.14	0.15	0.02
Liver (%)	1.44	1.34	1.46	1.51	1.35	1.24	1.28	1.19	0.13
Stomach (%)	2.9 ^{bc}	3.3 ^a	3.1 ^{abc}	3.2 ^{ab}	2.6 ^d	3.1 ^{ab}	3.3 ^a	2.8 ^{dc}	0.08
Intestine (%)	2.73	3.07	2.64	3.21	3.27	3.21	2.89	2.36	0.36
Visceral fat (%)	3.76	2.25	2.34	2.93	2.84	2.14	2.34	3.22	0.74
Dressing percentage (%)	46.9	42.9	44.6	43.6	44.2	42.3	43.4	42.9	1.47
Carcass characteristics									
Carcass length (Inch)	21.6	24.3	23.5	24.0	23.3	23.5	23.4	24.8	1.09
Back at (Inch)	0.17	0.14	0.11	0.08	0.26	0.23	0.20	0.25	0.05
Shear Force value (Kg/inch)	1.95	2.13	2.19	1.89	3.10	1.75	2.12	2.54	0.53
Loin eye (Inch ²)	1.75	1.91	1.60	1.48	2.06	1.86	1.60	1.59	0.21
Carcass composition									
Neck (%)	7.92	7.89	9.68	7.39	5.69	6.90	7.07	7.51	0.83
Shoulder (%)	23.1	23.7	24.2	25.3	22.1	20.7	22.1	21.7	1.22
Rack (%)	8.66	8.95	8.18	8.81	8.77	9.27	9.75	8.92	0.49
Breast (%)	8.62	8.83	9.82	9.90	8.14	9.22	8.91	10.9	0.43
Shank (%)	7.67	7.59	7.82	7.92	5.40	5.98	5.43	5.92	0.20
Loin (%)	7.42	7.27	7.06	7.56	10.1	10.1	9.62	8.76	0.54
Flank (%)	1.81	1.20	2.18	1.97	1.54	1.41	1.47	3.03	0.58
Leg (%)	27.2	30.0	29.5	29.4	34.1	33.4	33.8	31.7	1.29
Kidney (%)	2.70	3.17	2.47	3.01	3.91	3.74	2.67	2.58	0.59
Nutritional composition									
Water (%)	74.3	73.9	74.4	73.2	71.7	72.4	72.2	70.2	0.59
Ash ¹ (%)	4.99	4.99	4.64	4.16	3.84	3.97	4.17	3.76	0.24
Protein ¹ (%)	74.3	78.1	79.3	73.8	71.9	72.6	72.4	65.8	1.51
Fat ¹ (%)	17.8	14.9	13.6	18.8	19.5	18.8	19.2	28.0	1.78
Phosphorous ¹ (%)	0.72	0.75	0.78	0.65	0.71	0.76	0.81	0.64	0.03
Calcium ¹ (%)	0.12	0.10	0.13	0.10	0.09	0.08	0.10	0.07	0.03
Total energy ¹ (kcal/g)	6.70	6.45	6.37	6.48	6.44	6.20	6.10	6.38	0.08

Note:^{abcd} Values of the same factor in the same row with different superscripts differ (P<0.01)¹ % Dry basis

กับการพัฒนาของกล้ามเนื้อ ไชมันและกระดูก (Singh and Yadava, 1997) จึงทำให้แกะมีพัฒนาการของกล้ามเนื้อและ ไชมันได้มากกว่าแพะ ส่วน Donald และ Robert (1993)

กล่าวว่า โดยปกติความหนาของไขมันสันหลังของแกะมีค่า ประมาณ 0.05-0.5 นิ้ว และพื้นที่หน้าตัดเนื้อสันมีค่าประมาณ 1.5-3.6 ตร.นิ้ว

Table 6. Comparison of body and gut composition, carcass characteristic, carcass composition and nutritional composition of meat from different animal, different level of protein and different roughage

Characteristics	Animal		Protein level		Roughage source		SEM
	Goat	Sheep	14%	16%	Rice straw	Urea-treated rice straw	
Body & gut composition							
Head (%)	5.25	5.09	5.24	5.17	5.14	5.21	0.17
Skin (%)	13.87 ^a	16.83 ^b	15.82	14.88	14.94	15.76	0.76
Shank (%)	2.94 ^a	2.46 ^b	2.77	2.63	2.53	2.87	0.10
Heart (%)	0.63 ^a	0.56 ^b	0.61	0.58	0.60	0.59	0.02
Lung (%)	0.90	1.10	1.07	0.93	0.98	1.02	0.08
Spleen (%)	0.16	0.14	0.15	0.15	0.15	0.15	0.01
Liver (%)	1.43	1.26	1.34	1.36	1.38	1.32	0.07
Stomach (%)	3.10 ^a	2.94 ^b	2.97	3.08	2.96	3.09	0.04
Intestine (%)	2.91	2.93	3.07	2.77	2.88	2.96	0.18
Visceral fat (%)	2.82	2.63	2.74	2.71	2.82	2.63	0.37
Dressing percentage (%)	44.49	43.29	44.07	43.69	44.85	42.92	0.73
Carcass characteristics							
Carcass length (inch)	23.35	23.73	23.18	23.90	22.94	24.14	0.55
Back at (inch)	0.13 ^a	0.24 ^b	0.20	0.16	0.19	0.18	0.02
Shear Force value (kg/inch)	2.04	2.38	2.23	2.19	2.34	2.08	0.27
Loin eye (inch ²)	1.68	1.78	1.90	1.57	1.75	1.71	0.10
Carcass composition							
Neck (%)	8.22 ^a	6.79 ^b	7.10	7.91	7.59	7.42	0.41
Shoulder (%)	24.07 ^a	21.63 ^b	22.41	23.30	22.86	22.85	0.61
Rack (%)	8.65	9.17	8.91	8.91	8.84	8.99	0.24
Breast (%)	9.29	9.28	8.70 ^c	9.87 ^d	8.87 ^a	9.70 ^b	0.21
Shank (%)	7.77 ^c	5.68 ^d	6.68	6.77	6.60	6.85	0.10
Loin (%)	7.33 ^c	9.64 ^d	8.72	8.25	8.55	8.42	0.27
Flank (%)	1.99	1.86	1.96	2.16	1.75	2.10	0.29
Leg (%)	29.02 ^c	33.24 ^d	31.19	31.07	31.13	31.13	0.64
Kidney (%)	2.84	3.22	3.38	2.68	2.94	3.12	0.29
Nutritional composition							
Water (%)	73.96 ^c	71.61 ^d	73.09	72.48	73.15	72.43	0.42
Ash ¹ (%)	4.69 ^c	3.93 ^d	4.45	4.18	4.41	4.22	0.17
Protein ¹ (%)	76.36 ^c	70.69 ^d	74.20	72.85	74.49	72.56	1.07
Fat ¹ (%)	16.29 ^c	21.37 ^d	17.75	19.91	17.52 ^a	20.14 ^b	1.25
Phosphorous ¹ (%)	0.73	0.73	0.74	0.72	0.76 ^a	0.70 ^b	0.02
Calcium ¹ (%)	0.12 ^a	0.08 ^b	0.10	0.10	0.11	0.09	0.02
Total energy ¹ (kcal/g)	6.50 ^c	6.28 ^d	6.45 ^a	6.33 ^b	6.40	6.38	0.06

Note:^{abcd} Values of the same factor in the same row with different superscripts differ (P<0.01)¹ % Dry basis

ผลต่อองค์ประกอบซากจากการตัดแต่งซากแบบสากล

องค์ประกอบของซากจากการตัดแต่งซากแบบสากลของสัตว์แต่ละกลุ่มทดลอง (Table 5) ไม่แตกต่างทางสถิติ ($P>0.05$) แต่เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างแพะและแกะจะพบว่ามีความแตกต่างกันทางสถิติ (Table 6) โดยพบว่าแพะมีเปอร์เซ็นต์ซากส่วนคอและไหล่สูงกว่าแกะ ($P<0.05$) และเปอร์เซ็นต์ซากส่วนแข้งเมื่อคิดเป็นน้ำหนักซากมากกว่าแกะ ($P<0.01$) ในขณะที่แกะมีเปอร์เซ็นต์ซากส่วนเนื้อสันและขาเมื่อคิดเป็นน้ำหนักซากมากกว่าแพะ ($P<0.01$) สัตว์ในกลุ่มที่ได้รับโปรตีน 16% มีเปอร์เซ็นต์ซากส่วนนอกเมื่อคิดเป็นน้ำหนักซากมากกว่ากลุ่มที่ได้รับโปรตีน 14% ($P<0.01$) และสัตว์ในกลุ่มที่ได้รับฟางข้าวหมักยูเรียมีเปอร์เซ็นต์ซากส่วนนอกเมื่อคิดเป็นน้ำหนักซาก (Table 6) มากกว่ากลุ่มที่ได้รับฟางข้าว ($P<0.05$) Sengar (1975) อ้างโดย วินัย (2532ค) รายงานว่าแพะพันธุ์จัมนาปารีที่ให้อาหารที่มีโปรตีนแตกต่างกัน 3 ระดับ (สูง กลางและต่ำ) ไม่ทำให้กระดูก เนื้อแดง ไขมันและส่วนที่กินได้แตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.05$) นอกจากนี้ ปัญญา และคณะ (2540) รายงานไว้ว่าแกะที่ได้รับอาหารชั้นร่วมกับอาหารหยาบ 3 ชนิด (หญ้าสด หญ้าแห้งและใบกระถิน) มีเปอร์เซ็นต์ซากส่วนเนื้อสัน (loin) ออก (breast) แข้ง (shank) ไหล่ (shoulder) ขาสะโพก (round) พื้นท้อง (plath) และคอ (neck) ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.05$)

ผลต่อคุณค่าทางโภชนาการของเนื้อ

คุณค่าทางโภชนาการของเนื้อของสัตว์แต่ละกลุ่มทดลองไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.05$) แต่ตรวจพบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับโปรตีนในอาหารชั้นกับชนิดของอาหารหยาบมีความแตกต่างกันทางสถิติ (Table 5) โดยพบว่าเนื้อจากแพะและแกะที่ได้รับโปรตีน 16% ร่วมกับฟางข้าว (G16R และ S16R) มีค่าเฉลี่ยของเปอร์เซ็นต์โปรตีนและฟอสฟอรัสมากที่สุด แต่ไขมันและพลังงานทั้งหมดต่ำที่สุด เนื้อของแพะและแกะที่ได้รับโปรตีน 16% ร่วมกับฟางข้าวหมักยูเรีย (G16U และ S16U) มีค่าเฉลี่ยของเปอร์เซ็นต์โปรตีนและฟอสฟอรัสต่ำที่สุด แต่ไขมันมากที่สุด สำหรับเนื้อของแพะและแกะที่ได้รับโปรตีน 14% ร่วมกับฟางข้าวมีพลังงานทั้งหมดมากที่สุด ($P<0.01$) พลังงานทั้งหมดของเนื้อสัตว์ในกลุ่มที่ได้รับโปรตีน 14% ร่วมกับฟางข้าว (G14R

และ S14R) มีสูงที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า คุณค่าทางโภชนาการของเนื้อแพะและแกะ (Table 6) แตกต่างกันทางสถิติ ($P<0.01$) โดยเนื้อแพะมีเปอร์เซ็นต์ความชื้น เถ้า โปรตีน แคลเซียม และพลังงานทั้งหมด มากกว่าเนื้อแกะ ($P<0.01$) แต่มีเปอร์เซ็นต์ไขมันน้อยกว่าเนื้อแกะ ($P<0.01$) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ Gaili และคณะ (1972) อ้างโดย Schonfeldt และคณะ (1993b) ที่พบว่าเนื้อแพะมีปริมาณความชื้นและโปรตีนมากกว่าแต่มีปริมาณไขมันน้อยกว่าเนื้อแกะ Gaili และ Ali (1985b) รายงานว่าในกล้ามเนื้อ Semitendinosus, Longissimus และ Biceps brachii ของแพะมีปริมาณโปรตีนและไขมันน้อยกว่าเนื้อแกะ นอกจากนี้ วินัย (2532ค) รายงานว่าโดยทั่วไปปริมาณความชื้นในเนื้อแพะมีประมาณ 74.2-76.0% โปรตีน 20.6-22.3% ไขมัน 0.62-2.6% เถ้า 1.1% ส่วน Thulasi และ Ayyaluswami (1983) อ้างโดย วินัย (2532ค) พบว่าโดยทั่วไปเนื้อแพะและแกะมีปริมาณความชื้น โปรตีน และเถ้าใกล้เคียงกัน แต่ปริมาณไขมันในเนื้อแกะน้อยกว่าในเนื้อแพะ แม้ว่าซากแกะมีไขมันได้ผิวหนังหนากว่าซากแพะ นอกจากนี้ Gaffar และ Biabani (1986) อ้างโดย วินัย (2532ข) พบว่า เปอร์เซ็นต์ความชื้น โปรตีน ไขมัน เถ้าและพลังงาน ในซากแพะแตกต่างกันเนื่องจากการให้อาหารที่มีระดับโปรตีนและพลังงานแบบต่างๆ คือ การให้อาหารที่มีโปรตีนและพลังงานสูงทำให้ซากมีเปอร์เซ็นต์โปรตีน ไขมัน เถ้าและพลังงานรวมมากกว่าการให้อาหารที่มีโปรตีนและพลังงานต่ำ แต่การให้อาหารที่มีโปรตีนและพลังงานต่ำมีเปอร์เซ็นต์ความชื้นมากกว่า

ผลต่อการยอมรับของผู้บริโภค

ค่าคะแนนเฉลี่ยความนุ่ม รสชาติ ความฉ่ำน้ำและความพึงพอใจของสัตว์แต่ละกลุ่มทดลอง (Table 7) ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.05$) แต่การยอมรับของผู้บริโภคต่อเนื้อแพะและแกะ (Table 8) แตกต่างกันทางสถิติ ($P<0.01$) โดยเนื้อแกะมีความนุ่มมากกว่าเนื้อแพะ ($P<0.01$) ซึ่งสอดคล้องกับค่าคะแนนความฉ่ำน้ำ โดยพบว่าเนื้อแกะมีความฉ่ำน้ำมากกว่าเนื้อแพะ ($P<0.01$) เนื้อแกะยังมีรสชาติที่ดีกว่าเนื้อแพะ ($P<0.01$) ทำให้เนื้อแกะเป็นที่พึงพอใจมากกว่าเนื้อแพะ ($P<0.01$) นอกจากนี้เนื้อแพะมีกลิ่นสาบมากกว่าเนื้อแกะทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้อง

Table 7. Consumer test of meat from goat and sheep fed different level of protein and roughage

Characteristics	Dietary Treatment								
	G14R	G14U	G16R	G16U	S14R	S14U	S16R	S16U	SEM
Tenderness	3.26	3.22	3.21	3.41	2.41	1.96	2.15	2.34	0.20
Flavor	2.90	2.75	2.98	2.85	2.49	2.46	2.52	2.55	0.09
Juiciness	2.86	2.98	3.18	3.13	2.82	2.60	2.60	2.77	0.12
Overall acceptability	3.03	2.83	3.05	3.05	2.68	2.50	2.55	2.64	0.08

Note: Score from 1 to 5), 1 = the best, 2 = good, 3 = medium, 4 = lower and 5 = the lowest score

Table 8. Consumer test of meat from different animal, different level of protein and different roughage

Characteristics	Animal		Protein level		Roughage source		SEM
	Goat	Sheep	14%	16%	Rice straw	Urea-treated rice straw	
Tenderness	3.27 ^a	2.22 ^b	2.71	2.78	2.76	2.73	0.14
Flavor	2.87 ^a	2.51 ^b	2.65	2.73	2.72	2.65	0.06
Juiciness	3.04 ^a	2.70 ^b	2.82	2.92	2.87	2.87	0.09
Overall acceptability	2.99 ^a	2.59 ^b	2.76	2.82	2.76	2.83	0.06

Note:

Score from 1 to 5; 1 = best, 2 = good, 3 = medium, 4 = lower, 5 = lowest

^{ab} Values of the same factor in the same row with different superscripts differ ($P < 0.01$)

คล่องกับ Schonfeldt และคณะ (1993a) ที่ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะของเนื้อแพะและแกะ พบว่าเนื้อแกะมีกลิ่นหอมและรสชาติดีกว่าเนื้อแพะ เนื้อแกะยังมีขนาดเส้นใยไม่ใหญ่นักจึงทำให้เนื้อแกะมีความนุ่มมากกว่าเนื้อแพะ Schonfeldt และคณะ (1993b) ยังศึกษาต่อไป พบว่าเนื้อแกะมีการสูญเสีย น้ำ (cooking loss) มากกว่าเนื้อแพะจึงทำให้เนื้อแกะมีความฉ่ำน้ำมากกว่าเนื้อแพะ

สรุปผลการทดลอง

1. แพะและแกะที่ได้รับอาหารชนิดเดียวกันไม่มีความแตกต่างในด้านน้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้น อัตราการเจริญเติบโตและปริมาณการกินได้

2. แพะและแกะที่ได้รับฟางข้าวหมักยูเรียมีน้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้น อัตราการเจริญเติบโตและปริมาณการกินได้สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับฟางข้าว

3. แพะและแกะที่ได้รับอาหารที่ระดับโปรตีน 14% และ 16% ไม่มีความแตกต่างในด้านน้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้น อัตราการเจริญเติบโตและปริมาณการกินได้

4. ปัจจัยด้านชนิดของอาหารหยาบมีผลต่อสัมประสิทธิ์การย่อยได้สูงกว่าปัจจัยด้านอื่น

5. แกะมีเปอร์เซ็นต์น้ำหนักแห้ง เนื้อสันและขา ความหนาของไขมันสันหลังมากกว่าแพะ เนื้อแกะมีความนุ่ม รสชาติ ความฉ่ำน้ำและความพึงพอใจของผู้บริโภคมากกว่าเนื้อแพะ

6. แพะมีเปอร์เซ็นต์น้ำหนักแห้งและหัวใจ ซากส่วนคอและไหล่มากกว่าแกะ เนื้อแพะมีความชื้น ไขมันและโปรตีนมากกว่าเนื้อแกะ

7. ทั้งแพะและแกะมีน้ำหนักของอวัยวะภายใน ความยาวซาก ค่าแรงตัดผ่านเนื้อ และพื้นที่หน้าตัดเนื้อสันไม่แตกต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณสำนักงานการอุดมศึกษาที่ให้การสนับสนุนงบประมาณโครงการวิจัยและพัฒนาการเลี้ยงแพะและแกะในจังหวัดขอนแก่น ประจำปี 2544 และภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ให้ความอนุเคราะห์สถานที่และอุปกรณ์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของภาควิชาที่ให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงาน

เอกสารอ้างอิง

- ชารินา ลือแม สุศักดิ์ คชภักดี สุพล ชลดำรงศักดิ์ และวันวิสาข์ งามพ่องใส. 2545. ผลของระดับโปรตีนในอาหารขึ้นต่อการเจริญเติบโตของแพะหลังหย่านมเพศเมียที่แพะเลี้ยงในแปลงหญ้า. การประชุมวิชาการสัตวศาสตร์ภาคใต้ ครั้งที่ 2. ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 182 หน้า.
- ปัญญา ธรรมศาล ประเสริฐ โพธิ์จันทร์ และสมาน โพธิ์จันทร์. 2540. การใช้ใบกระถินเป็นอาหารหยาบขุนแกะ. สาส์นไก่. 45(5): 55-71.
- เมธา วรรณพัฒน์. 2533. โภชนศาสตร์สัตว์เคี้ยวเอื้อง. ฟันนี้พับลิชชิ่ง กรุงเทพฯ.
- วินัย ประลัมภ์กาญจน์. 2532ก. อิทธิพลของพันธุ์ต่อการเจริญเติบโตในแพะ. ว. สงขลานครินทร์. วทท. 11(1): 113-118.
- วินัย ประลัมภ์กาญจน์. 2532ข. อิทธิพลของเพศในแพะ. ว. สงขลานครินทร์. วทท. 11(1): 119-124.
- วินัย ประลัมภ์กาญจน์. 2532ค. คุณค่าทางโภชนาการของเนื้อแพะ. ว. สงขลานครินทร์. วทท. 11 (2-4): 207-212.
- วินัย ประลัมภ์กาญจน์. 2532ง. อิทธิพลของอาหารต่อแพะ. ว. สงขลานครินทร์. วทท. 11(2): 201-206.
- วินัย ประลัมภ์กาญจน์. 2532จ. แพะพื้นเมืองในภาคใต้ของประเทศไทย. เกษตรก้าวหน้า. 4(5): 40-48.
- วินัย ประลัมภ์กาญจน์. 2532ฉ. แพะและเนื้อแพะ. เกษตรก้าวหน้า. 4(6): 47-56.
- วินัย ประลัมภ์กาญจน์. 2533. เปรียบเทียบการใช้อาหารและลักษณะซากระหว่างแกะและแพะ. ว. สงขลานครินทร์. วทท. 12(4): 445-451.
- วินัย ประลัมภ์กาญจน์. 2538. อาหารและการให้อาหารแพะ. ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ศิริวรรณ เพ็ญเสงี่ยม. 2536. แนวทางการพัฒนาการผลิตและการตลาดแพะและแกะ. ข่าวสารเศรษฐกิจการเกษตร. 36(406): 5-16.
- สุทธิพงษ์ อริยะพงศ์สรรค์. 2537. หลักวิทยาศาสตร์เนื้อสัตว์. ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุทธิพงษ์ อริยะพงศ์สรรค์ และธีระยุทธ จันทร์นาม. 2542. บทปฏิบัติการเนื้อสัตว์. ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อนุชา ศิริ พิสุทธิ เนียมทรัพย์ ปราโมช ศีตะโกเศศ และสมปอง สรวมศิริ. 2536. วารสารวิจัยและส่งเสริมการเกษตร. 10(2): 30-35.
- Andi, D. 1989. Time spent eating and ruminating in sheep fed a rice straw supplemented and/or pretreated with urea. Asian-Aust. J. Anim. Sci. 2(3): 158-160.
- AOAC. 1985. Official Method of Analysis. Association of Official Analytical Chemists, Washington, D.C.
- Donald, L.B. and Robert, M.A. 1993. Live Animal Carcass Evaluation and Selection Manual. 4th Ed. Kendall/Hunt Publishing, Iowa.
- Gaili, E.S. and Ali, A.E. 1985a. Meat from Sudan desert sheep and goats I: Carcass yield, offal and distribution of carcass tissues. Meat Sci. 13: 217-227.
- Gaili, E.S. and Ali, A.E. 1985b. Meat from Sudan desert sheep and goats II: Composition of muscular and fatty tissues. Meat Sci. 13: 229-236.
- Gihad, E.A. 1976. Intake, digestibility and nitrogen utilization of tropical natural grass hay by goat and sheep. J. Dairy Sci. 43(4): 879-883.
- Gihad, E.A., EL-Bedawy, T.M. and Mehrez, A.Z. 1980. Fiber digestibility by goats and sheep. J. Dairy Sci. 63: 1701-1706.
- Goatcher, W.D. and Church, C.D. 1970. Taste response in ruminant IV: Reaction of pygmy goat, normal goat, a sheep and cattle to acetic acid and quinine hydrochloride. J. Anim. Sci. 31: 373-382.

- Goering, H.K. and Van Soest, P.J. 1970. Forage Fiber Analysis. Agriculture Hand Book United State Department of Agriculture, Washington, D.C.
- Harmeyer, J. and Martens, J. 1980. Aspect of urea metabolism in ruminants with reference to goat. *J. Dairy Sci.* 67: 1072-1089.
- John, M. 2001. Nutritional Management of Goats for Meat Production. Faculty of Agriculture, The University of Western Australia, Australia.
- Karim, S.A. and Rawat, P.S. 1997. Growth performance and carcass characteristic of lambs raised on varying proportion of roughage and concentrate. *Indian J. Anim. Sci.* 67(10): 902-905.
- Khan, M.S. and Ghosh, P.K. 1989. Physiological responses of desert sheep and goat to grazing to during summer and winter. *Indian J. Anim. Sci.* 59(5): 600-603.
- Krishna, M., D.V.G., Krishna K.R and Murthy, A.S. 1987. Protein requirement of crossbred lambs. *Indian J. Anim. Sci.* 59(10): 1121-1127.
- Lu, C.D. and Potchoiba, M.J. 1990. Feed intake and weight gain of growing goats fed diet of various energy and protein levels. *J. Anim. Sci.* 68: 1751-1759.
- Martin, J.M. 1983. Processing Red Meat a Practical Guide for Cutting Beef, Pork and Lamb. North Dakota State University Fargo, North Dakota.
- Muharib, A.T., Abdulla, A.H. and Al-Jassim, A.F. 1994. Effect of castration and weight at slaughter on carcass traits and meat quality of goat. *Indian J. Anim. Sci.* 64(7): 778-782.
- Pathank, N.N. and Sharma, M.C. 1991. Effect of dietary protein levels on feed intake, digestibility of nutrients and nitrogen metabolism in goats. *Indian J. Anim. Sci.* 61(3): 332-333.
- Prieto, I., Goetsch, A.L., Banskalieva, V., Cameron, M., Puchala, R., Sahlu, I., Dawson, L.J. and Coleman, S.W. 2000. Effect of dietary protein concentration on post weaning growth of Boer crossbred and Spanish goat wethers. *J. Anim. Sci.* 78: 2275-2281.
- Schneider, B.H. and Flatt, W.P. 1975. The Evaluation of Feed through Digestibility Experiment. Athens: The University of Georgia press, Georgia.
- Schonfeldt, H.C., Naudae, R.T., Bok, W., Van Heerden, S.M. and Smith, R. 1993a. Flavour and tenderness related quality characteristics of goats and sheep meat. *Meat Sci.* 34: 363-379.
- Schonfeldt, H.C., Naudae, R.T., Bok, W., Van Heerden, S.M. and Sowden, L. 1993b. Cooking and juiciness related quality characteristics of goats and sheep meat. *Meat Sci.* 34: 381-394.
- Seth, D.N., Rai, G.S., Yadav, P.C. and Pandey, M.D. 1976. A note on the rate of secretion of parotid saliva in sheep and goat. *Indian J. Anim. Sci.* 46: 660-663.
- Silanikove, N. 1986. Interrelationships between feed quality, digestibility, feed consumption and energy requirement in desert (Bedouin) and temperate (Saanen) goat. *J. Dairy Sci.* 69: 2157-2162.
- Singh, D.K. and Yadava, R. 1997. Genetic studies on proportion of bone in different carcass cuts in Black Bengal and its crossbred with Jamunapari and Beetal goats. *Indian J. Anim. Sci.* 67(11): 996-999.